

İlköğretimde DRAMA Kuram ve Uygulama

Ruken AKAR-VURAL
John W. SOMERS

Gözden Geçirilmiş
5. Baskı

ANI
Yayıncılık

İLKÖĞRETİMDE DRAMA

KURAM VE UYGULAMA

Dr. Ruken AKAR VURAL

Dr. John W. SOMERS

Gözden Geçirilmiş

5. Baskı

Ankara

2023

İLKÖĞRETİMDE DRAMA

KURAM VE UYGULAMA

Ruken AKAR-VURAL

ORCID: 0000-0002-3137-3753

John W. SOMERS

©Tüm Hakları Saklıdır.

Bu kitabın Türkiye'deki basım, yayın ve satış hakları Anı Yayıncılık Eğitim ve Danışmanlık San. Tic. Ltd. Şti.'ne aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri herhangi bir bilgi depolama ve erişim sistemiyle, mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik veya başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, aktarılamaz, dağıtılamaz.

Yayıncı Sertifika No	: 49260
Matbaa Sertifika No	: 47479
ISBN	: 978-605-170-916-1
e-ISBN	: 978-605-170-915-4
Kapak Tasarımı	: Anı Yayıncılık
Mizanpaj	: Anı Yayıncılık
Dil Kontrol	: Anı Yayıncılık
Baskı	: Vadi Grafik Tasarım Ltd. Şti.
Adres	: İvedik Org. San. Bölgesi 88 Oto 3. Bölge 1420. Cad. No: 58/5 Yenimahalle-ANKARA
Tel	: 0 312 395 85 71

KÜTÜPHANE BİLGİ KARTI

AKAR-VURAL, Ruken
SOMERS, John W.

İLKÖĞRETİMDE DRAMA

KURAM VE UYGULAMA

Anı Yayıncılık, Ankara/Türkiye 2023,
5. Baskı, xii+124 Sf., 16x24 cm

ISBN: 978-605-170-916-1

e-ISBN: 978-605-170-915-4

İlköğretim, Drama Eğitimi, Eğitim

Eğitimde Drama, Dram, Sanat, İlköğretim Dönemi, İlköğretim Programları, Dramatik Bağlam,
Dramatik Yapı, Süreçsel Drama, Uzman Rolü Yaklaşımı, Tiyatro Gösterisi, Dramanın İşlevi

Anı Yayıncılık

Adres: Kavaklıdere Mahallesi, Kızılırmak Caddesi,

No: 10/A Çankaya/ANKARA 06680

Tel: 0 312 425 81 50 pbx

info@aniyayincilik.com.tr

<http://www.aniyayincilik.com.tr>

A harfinin evrimi

YAZARLAR HAKKINDA

RUKEN AKAR-VURAL

Dr. Ruken AKAR VURAL, Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Bölümünden mezun olduktan sonra, aynı üniversitede eğitim programları ve öğretim alanında yüksek lisans ve doktora programlarını tamamlamıştır. Eş zamanlı olarak Prof. David Davis danışmanlığında University of Central England (UCE)'da "Eğitimde Drama Tezsiz Yüksek Lisans Programı"nı tamamlamıştır. Dr. AKAR VURAL, lisansüstü eğitimi sürecinde "İlköğretim Programlarında Drama" alanına odaklanmıştır. Çalışmaları ağırlıklı olarak ilköğretimde drama, ilköğretim birinci kademe öğretim programları ve ilköğretime öğretmen yetiştirme alanlarındadır. Öğretmen adaylarının otoriter ve demokratik tutumları, ilköğretim öğrencilerinin medyayı okuma pratikleri, seviye derslikleri uygulaması ve eğitimde drama konulu çalışmaları, yurt içi ve yurt dışı akademik dergilerde yayınlanmıştır. Eğitim Programları ve Öğretim Derneği ile NATD (Uk) ve IDEA dernekleri üyesidir. Dr. AKAR VURAL'ın çalışmaları pek çok kez TÜBİTAK ve AB eğitim fonları tarafından da desteklenmiştir.

rakarvural@gmail.com R.A.Vural@exeter.ac.uk

JOHN W. SOMERS

Exeter Üniversitesi Beşeri Bilimler Fakültesi Drama Bölümünden emekli olan Dr. John Somers, aynı zamanda bölümün onursal üyesidir. Somers "Research in Drama Education-Eğitimde Drama Alanında Araştırmalar" adlı derginin kurucu editörüdür. Aynı zamanda "Exeter Drama Araştırmaları Konferansı"nı da ilk defa düzenleyen bilim insanı olmuştur. Somers, Exeter Üniversitesi Uygulamalı Lisans ve Lisansüstü programlarının kurucusudur. İnteraktif tiyatro konusunda özelleşmiş olan EXTREAM adlı tiyatro grubunun kurucusudur. Halk tiyatrosu konusunda uzun süre çalışmış ve pek çok oyun sergilemiştir. 2007 yılında sergilenen "Foresight-Öngörü" ve "New Talking Heads -Konuşan Yeni Kafalar-" adlı oyunlar yönettiği son halk tiyatrosu performanslarıdır. Zihinsel engel sorununa odaklanan oyunu "On The Edge" alana yaptığı katkıdan dolayı pek çok

prestijli ödüle de layık görülmüştür. Somers'in çalışmaları uluslararası alana yayılmıştır. Somers Finlandiya, Estonya, Tayvan, İrlanda, Türkiye, Portekiz, Polonya, İsveç, Çek Cumhuriyeti, Çin ve Filistin'de çalışmalar yürütmektedir. "Tale Valley" Halk Tiyatrosunu kuran Somers, yaşadığı bölge halkının katılımı ile çeşitli eğitimde drama ve tiyatro çalışmaları yürütmektedir. 2003 yılında, Amerikan Tiyatro ve Eğitim Birliği tarafından verilen özel bir ödüle layık görülen yazarın bazı kitapları şunlardır: Drama in The Curriculum (Dramanın Eğitim Programlarındaki Yeri) (1995), Drama and Theatre in Education: Current Research (Eğitimde Drama ve Tiyatro: Güncel Araştırmalar) (1996), Performing Poetry (Şiirden Performansa) (2004), Drama as Social Intervention (Bir Sosyal Müdahale Aracı Olarak Drama) (2006).

J.W.Somers@exeter.ac.uk

SUNU

Toplumlarda değişik düzlemlerde oluşan değişim ve dönüşümleri, başkalaşma ve yabancılaşmaya düşülmeden, ileriye dönük evrilmelere götürmesi gereken eğitim dizgeleri (sistemleri), bu beklenen ilerici gelişmeyi zaman zaman ne yazık ki gerçekleştirilememektedir. Buna karşılık günümüz gereksinimleri açısından bir alternatif öğretim yöntemi olan ve sosyokültürel bir eğitim süreci oluşturan *yaratıcı drama* disiplininin, yenilikçilik itkisini ve yaratıcılık yetisini güdülediği artık bilinen bir gerçektir. Gerek bir öğretim yöntemi gerekse başlı başına bir ders olarak örgün ve yaygın eğitimde yer vermeye başlanan bu disiplin, yaşamsal önem taşıyan, çok ciddiye alınması gereken ve yaygınlaştırılması için çaba gösterilmesine gereksinim duyulan bir olgudur.

Yaratıcı drama, tiyatrocunun eğitiminde olduğu gibi, temel elementleri beden, mim, devinim, ritim, ses ve söz olan bir alandır. Yaşlar ilerledikçe anılar ve yaşam gerçekleri, gündelik deneyimler, değişik ilgiler derlenir, karşıtlıkları da aranarak düzenlenir, bir çerçeveye oturtulur, dikkat ve özenle sözellendirilip canlandırılır. Bu süreçte arama, araştırma, sorgulama, kıyaslama, çözümleme, kategorilendirme, sentezleme, belgeleme, belgelik oluşturma, yorumlama gibi bilimsel yöntemler kullanılır. İzleklere (temalara) ulaşılır. Tiyatro sanatındaki gibi, gerçekler aydınlanır. Küçük çocuk için yaratıcı drama yaşamın provasıdır, daha büyük yaştakiler için yaşamın bir sorgulamasıdır.

Yaratıcı drama çalışma ve etkinliklerini yürüten drama lideri kimdir? Hangi bilimsel, eğitimbilimsel, sanat-eğitimbilimsel, psikolojik, sosyolojik, kültürel öğrenme aşamalarından geçmelidir? Tiyatro bilimi ile ne derecede etkileşim içinde olmalıdır? Öğrencilerdeki yaratıcı gizil gücü harekete geçirebilmek için nasıl donanmış olması gerekmektedir? Bu ve benzeri sorulara yanıt ararken elinizdeki kitap, alanda yazılmış kimi özgün yabancı kaynağın ve ülkemizde yaratıcı drama üzerine okunmuş, yazılmış ve anlatılmış pek çok kaynağın içeriğinden süzölmüş, en önemli uygulama bilgilerinin derlenip toparlandığı bir "*ana kaynak*" niteliğii ile alana büyük katkı sağlayacaktır.

Kitap, drama tekniklerinin ne denli iyi bilinmesi gerektiğini okura kavratmakta, gerilim yaratma ve uzman rolünü kullanma gibi ustalık isteyen tekniklere ne denli egemen olunması gerekliliğini vurgulamaktadır.

Eğer drama çalışmalarının sonunda ortaya çıkan kimi sonuç-ürünler, ilgili izleyiciye gösterilmek istenirse bir sergileme, bir gösteri, bir dramatik sunum nasıl gerçekleştirilebilir? Yaratıcı drama kamuoyumuzda tartışılacak olan "gösterim" sorunu da John Somers tarafından özellikle ilköğretimde çalışan drama öğretmenleri açısından aydınlatılmaktadır.

Yılların öğretmeni John Somers'a ve çalışkan öğrencimiz, bugünün değerli öğretmeni Ruken Akar Vural'a teşekkür ederim.

Ocak, 2011

Prof. Dr. İnci SAN

Çağdaş Drama Derneği Onursal Başkanı

TEŞEKKÜR

Bu çalıőmanın ortaya çıkmasında pek çok insanın emeiği bulunmaktadır. Hiç kuőkusuz emeiği geçenlerin baőında, J. W. Somers gelmektedir.

John Somers'a kendisi ile çalışma olanağı sağladığı için, kafa açıcı soruları ve yönlendirmeleri için, u ayrı ders planı ve "Bir Araştırma Süreci Olarak Drama: Eğitimde Drama alıőmalarından Yola ıkararak Tiyatro Gösterisi Hazırlamak" baőlıklı bölüm ile kitaba yaptığı katkıdan dolayı minnettarım. Tüm bunların yanı sıra, kitabı baőtan sona değerlendirmesi ve her bölüme sunduğu somut katkıdan dolayı da kendisine ayrıca teşekkür ederim.

Exeter Üniversitesi Beşeri Bilimler Fakültesi Drama Bölümü Başkanı Dr. David Roesner'e, bölüm ve niversitenin tüm kütüphanelerini ve bölümün tüm olanaklarını kullanmam konusunda gösterdiği destekten dolayı teşekkür ederim.

Prof. Dr. İnci San'a, sağlık sorunlarına karőın, kitabı satır satır okumasından ve ayrıntılı biçimde tartıőmasından, temel kuramsal konuların yanı sıra, dil ve anlatım konularında da yaptığı değerli katkılardan ve n söz yazma inceliğini göstermesinden dolayı teşekkür ederim.

Devlet Tiyatroları Sanatçısı Tamer Levent'e zaman ayırarak kitabı okumasından ve özellikle tiyatro ve drama disiplinlerinin ortak kavramları konusunda yaptığı katkıdan dolayı teşekkür ederim.

Patrice Baldwin'e eğitimde dramada temel yaklaşım ve teknikler konusundaki yorumları ve katkılarından dolayı teşekkür ederim.

Newton Abbot Güzel Sanatlar Lisesi drama ğretmeni Judie Leigh'e drama, eğitim, tiyatro ve ideoloji konusunda yaptığımız tartıőmalarda aktardığı deneyimlerden dolayı teşekkür ederim.

Tavistock İlkokulu, Canada Hill İlkokulu ve St. Margarets Okullarının yöneticileri, ğretmen ve öğrencilerine teşekkür ederim. Kitabın basım sürecinde gösterdiği destekten dolayı Dr. Tülay stndağ'a da ayrıca teşekkür ederim.

Arő. Gör. Deniz zen ve Arő. Gör. Yusuf Yılmaz'a biçimsel düzenleme konusunda yaptıkları katkıdan dolayı teşekkür ederim.

Son olarak Prof. Dr. Müfit Gömleksiz'e bu kitabı yazmam konusunda verdiği cesaret ve destekten dolayı teşekkür ederim.

Bu çalışma, TÜBİTAK Yurt Dışı Doktora Sonrası Araştırma Destek Programı kapsamında gerçekleştirilmiştir. Bu desteği sağlayan TÜBİTAK Bilim İnsanı Destekleme Daire Başkanlığına teşekkür ederim.

Ruken AKAR VURAL

Şubat-2011

İlk öğretmenim, Babaannem

Ruşe AKAR'a...

İÇİNDEKİLER

YAZARLAR HAKKINDA.....	iii
SUNU	v
TEŞEKKÜR.....	vii

1. BÖLÜM

GİRİŞ.....	1
Kavram Olarak "Eğitimde Drama"	2
Dram ve Dram Sanatı.....	2
Eğitimde Drama.....	4
Eğitim Programları ve Eğitimde Drama İlişkisi: İngiltere ve Türkiye Karşılaştırması	9
İlköğretim Döneminde Eğitimde Drama ve Öğrenme-Öğretme İlişkisi	13
Drama ve Öğretim Programları İlişkisi.....	14
İlköğretim Programlarında Anlamlı Öğrenme ve Dramatik Bağlam: Piaget mi? Vygotsky mi?.....	15
Dramatik Yapının Öğeleri	17
Bir Drama Dersinin Aşamaları Genel Hatlarıyla Nasıl Olmalıdır?	20
Bir Drama Dersinin Etkili Biçimde Planlanabilmesi için Küçük Öneriler	22
Sınıfta Eğitimde Drama Yöntemini Kullanmaya Nasıl Başlamalıyım?	24

2. BÖLÜM

EĞİTİMDE DRAMADA TEMEL YAKLAŞIM VE TEKNİKLER.....	27
Süreçsel Drama Yaklaşımı.....	27
Uzman Rolü Yaklaşımı.....	30
Eğitimde Dramada Kullanılan Temel Teknikler.....	35

3. BÖLÜM

BİR ARAŞTIRMA SÜRECİ OLARAK DRAMA: EĞİTİMDE DRAMA ÇALIŞMALARINDAN YOLA ÇIKILARAK TİYATRO GÖSTERİSİ

HAZIRLAMAK	55
GİRİŞ.....	55
Eğitimde Dramanın Amacı.....	56
Araştırma Olarak Drama	56
Eğitimde Drama Dersi.....	58
Kolektif Yaratım Tiyatrosu (A Devised Theatre).....	59
Küçük Bir Örnek Çalışma.....	60
Diğer Başlangıç Noktaları.....	64
SONUÇ	64

4. BÖLÜM

İLKÖĞRETİM PROGRAMLARINDA DRAMANIN İŞLEVİ, UYGULAMA ÖRNEKLERİ VE DRAMA ÇALIŞMALARININ DEĞERLENDİRİLMESİ... 69

Eğitimde Drama ve Hayat Bilgisi–Sosyal Bilgiler Öğretim Programları.....	69
Eğitimde Drama ve Matematik Öğretim Programı.....	93
Eğitimde Drama ve Türkçe Öğretim Programı.....	95
Eğitimde Drama ve Fen ve Teknoloji Öğretim Programı	102
Eğitimde Drama ve Sanatlar Eğitimi	105
İlköğretimde Drama Çalışmalarının Değerlendirilmesi	105

KAYNAKÇA..... 106

KULLANILABİLECEK MATERYALLER..... 106